

Werkplan Expertisecentrum Financiering 2017

Datum : 19 januari 2017

Auteur : M. Kerkhoffs (RVO.nl)/Sharon van Ede (NVB)

Onderwerp : Werkzaamheden bankensector en overheid onder Green Deal Expertisecentrum Financiering (looptijd 2020)

Achtergrond

In het SER-Energieakkoord (2013) voor duurzame groei is opgenomen dat zich knelpunten voordoen bij de financiering van duurzame energieprojecten en energiebesparingsprojecten. Kort daarvoor hadden banken het initiatief genomen tot een Green Deal tussen EZ, I&M, NVB en de groenbanken, waarmee een expertisecentrum is opgericht dat de financierbaarheid van kleinschalige duurzame energieprojecten helpt te verbeteren. Deze Green Deal is vervolgens onder het Energieakkoord gebracht.

Het expertisecentrum financiering duurzame projecten brengt technische en financiële kennis en expertise samen omtrent specifieke energieprojecten zodat deze kennis en expertise gebundeld en in samenhang kan worden gedeeld met alle belanghebbenden in de markt. De looptijd van deze Green Deal is tot 2020. Als eerste resultaat heeft het Expertisecentrum twee notities over geothermie opgeleverd: een notitie over financiering en financierbaarheid van geothermie projecten en een over de technische aspecten geothermie projecten. Vervolgens is er een handreiking voor de financiering van decentrale duurzame energieprojecten gemaakt. Onderhavig memo is de aanzet om te komen tot een leidraad voor verder vervolg van de werkzaamheden binnen het expertisecentrum en de rol die het centrum op zich wil nemen in het snel veranderende speelveld.

Speelveld

Rond de financierbaarheid van duurzame energieprojecten is in de afgelopen drie jaar een druk speelveld ontstaan.

- Het Nederlands Investerings Agentschap (NIA, opgericht 2015) geeft voorlichting over de doelstellingen en de mogelijkheden van het EFSI. Ook adviseert en ondersteunt het NIA publieke en private partijen bij de voorbereiding en ontwikkeling van investeringsprojecten. Het gaat om investeringsprojecten en programma's op het gebied van o.a. duurzame energie, geothermie, circulaire economie, MKB-financiering en Smart Cities. De provincies dragen jaarlijks ruim € 1,1 miljoen bij aan het NIA.
- De Nederlandse Investeringsinstelling (NLII) is opgericht om institutionele beleggers zoals pensioenfondsen en verzekeraars in staat te stellen direct in de Nederlandse economie te investeren. Sinds de oprichting van NLII in 2014 zijn drie fondsen tot stand gekomen, waarvan het Bedrijfsleningen fonds (BLF) en Achtergestelde leningen fonds (ALF) zich richten op het Nederlandse MKB. Daarnaast is er nog een Zorgvastgoed fonds (ZVF).
- Sinds 2012 heeft een grote meerderheid van de provincies alsmede een aantal grote steden zogenaamde "publieke energiefondsen" in het leven geroepen. Anno 2016 beheren deze fondsen totaal een som van EUR 600 miljoen. Ontwikkelaars van een duurzaam energieproject kunnen bij de fondsen terecht voor leningen, garanties en participaties. Deze fondsen zijn locatie gebonden. De regionale energiefondsen komen sinds 2015 geregeld bijeen in het kader van het 'netwerk publieke fondsbeheerders', onder begeleiding van RVO. Vanuit het Expertisecentrum is al een aantal keer contact geweest met dit netwerk.
- De Nederlandse Bank (DNB) ziet de energietransitie als een van de belangrijkste lange termijn uitdagingen voor de economie en werkt aan een vervolg op het missie statement dat ze uitgebracht op weg naar de klimaatop. DNB heeft in 2016 een onderzoek

aangekondigd naar barrières voor investeren in groene economie, waarbij de nadruk ligt op duurzame energie. Daarnaast heeft DNB het Platform voor Duurzame Financiering opgericht, waaronder verschillende interdisciplinaire werkgroepen zijn ontstaan, onder meer over verduurzaming vastgoed en over het beter inschatten van klimaatrisico's.

- De ondernemersorganisaties VNO-NCW pleit in het kader van haar toekomstvisie 'NL Next Level' (2016) voor de komst van een publiek-private investeringsmaatschappij: het 'Next Level Investment Fund'. Dit fonds zou ertoe moeten bijdragen dat Nederland internationaal gezien leidend wordt in de combinatie van welvaart, duurzaamheid en kansen voor iedereen. Daartoe zou het ook op het gebied van duurzame projecten knelpunten bij de financiering moeten wegnemen. Over de concrete invulling van het concept voert VNO nog overleg met stakeholders, waaronder de NVB.
- Het kabinet heeft in juni 2016 positief gereageerd op een plan van Jeroen Kremers e.a. om een Nederlandse Financieringsinstelling voor Economische Ontwikkeling' (NFEO) op te richten. Inmiddels heeft het kabinet toegezegd een plan te lanceren voor een Nationale FinancieringsInstelling (NFI). Dit plan is nog niet openbaar. Een besluit over de oprichting, taken en werkwijze van deze instelling zal pas door een nieuw kabinet worden genomen.
- Vanuit het Energieakkoord is in 2016 een voorstel gepresenteerd voor een 'Ontwikkelfonds decentrale duurzame energie' bedoeld voor de voorfinanciering van ontwikkelkosten van energie-initiatieven van (met name) coöperaties. Eind 2016 is een onderzoek afgerond naar de mogelijkheid van zo'n fonds. NVB heeft hieraan vanuit het expertisecentrum input geleverd en concrete ideeën aan de hand gedaan voor de opzet van een garantie-vehicle. De opvolging is nog onbekend.
- Het ministerie van EZ heeft in 2015 een Warmtetafel opgericht waarin alle cruciale partijen mee doen, van hoogste overheid tot de kleinere bedrijven. Er zijn drie werkgroepen die zich buigen over de volgende punten: 1. integrale afweging regionale warmteopties, 2. aantrekkelijkheid collectieve warmtelevering en 3. sluitende business case warmteprojecten. Deze laatste werkgroep onderzoekt risico's, eigendoms- en financieringsstructuren van warmtenetprojecten. Het NLII en NIA zijn hierbij aangesloten. Het Expertisecentrum heeft haar diensten aangeboden.
- Er bestaat een mismatch tussen de mogelijkheden die gebouwen hebben om energetisch verbeterd te worden en de financiële middelen die de financiële instellingen gebruiken. Vele verbeteringen die financieel heel aantrekkelijk zijn, worden niet aangepakt of uitgesteld. Zelfs niet als de Wet Milieubeheer deze verbeteringen verplicht stelt. Binnen het initiatief PEEF (Platform Energy Efficiency Financials) hebben financiële instellingen de intentie om de methoden voor investeringen en financieringen in energie-efficiëntie samen met projectontwikkelaars en uitvoerders verder te ontwikkelen. De deelnemers aan PEEF ontwikkelen samen opschaling door het creëren van financieringsmodellen voor volloopmandjes, gedetailleerde en kopieerbare voorbeelden van businessplannen die haalbaar zijn en kaders voor het gebruik van erkende technieken en werken samen aan zoveel mogelijk gestandaardiseerde heldere, eenduidige contracten.

Rol Expertisecentrum

Het Expertisecentrum speelt in op in de markt aanwezige vragen over financierbaarheid van duurzame energie- en besparingsprojecten, waar bancaire en/of technische kennis kan bijdragen aan een oplossing. Het Expertisecentrum stemt af en werkt waar nuttig samen met al bovengenoemde partijen, evenals de partijen aangesloten bij het Energieakkoord.

Werkzaamheden

Financiering warmte(netten)

Er zijn veel onzekerheden en risico's bij de aanleg van warmtenetten. Daarnaast sluiten de business cases niet, onder meer door de lange terugverdiertijden, waardoor private financiering moeilijk realiseerbaar is. Met name voor de haalbaarheidsfase is financiering lastig. Vraag is onder welke condities of in welke vorm bancaire financieringen in warmtenetten mogelijk is. Het Expertisecentrum organiseert een bijeenkomst rond standaardisatie van de business case warmteproject met provincies en gemeenten. Als vervolg daarop wordt een korte notitie opgesteld over de financierbaarheid van warmteprojecten.

Financiering van ESCo's

Off-balance financiering van investeringen in energiebesparing of –opwekking via Energy Service Companies (ESCo-constructies) lijken een aantrekkelijke optie voor ondernemingen die willen verduurzamen. Voor levering van energie middels restwarmte en de opwekking van hernieuwbare energie wordt off-balance zelfs een logische constructie genoemd. In Nederland zijn er, in verhouding tot de omliggende landen, weinig ESCo's en ze zijn voornamelijk te vinden in de (semi)publieke sector¹. Een van de redenen waarom ESCo-constructies hier minder van de grond komen, zou zijn dat ESCo's zelf niet financierbaar zijn omdat de contracten tussen aanbieders en afnemers van duurzame energie niet voldoende duidelijk zouden zijn voor financiers. Een mogelijke verklaring voor de concentratie in de (semi)publieke sfeer is dat er in de private sector te weinig belangstelling zou zijn voor verduurzaming. Echt goed onderzocht is dit alles echter niet. In 2016 zijn twee initiatieven gestart waarin MKB-bedrijven worden geënthousiasmeerd om te verduurzamen, al of niet met externe financiering: Fit our Future² en MKB Energy Check Up³. Het Expertisecentrum inventariseert of in deze projecten financieringskelpunten aan het licht komen en bepaalt op basis daarvan of actie nodig is.

Bevordering samenwerking in de financiële keten

Duurzame projecten en ondernemingen worden in de regel niet gefinancierd door een combinatie van bancaire en andere soorten financiering. Alternatieve financieringsvormen, zoals crowdfunding, worden steeds belangrijker in de financieringsmix. Een goede informatievoorziening over en aansluiting tussen de verschillende vormen kan ondernemers helpen om sneller de weg te vinden en zich goed voor te bereiden op de vragen van de verschillende financiers. De website nationalefinancieringswijzer.nl (een samenwerking van o.a. het ministerie van EZ, RVO, NVB en de KvK) is daarvoor een goed startpunt. Verder kan standaardisering van voorwaarden en contracten (bijv. tussen nationale en regionale financiers) ervoor zorgen dat financieringszoekers en financiers bij gelijke inspanning meer resultaat bereiken.

Het Expertisecentrum gaat met regionale fondsen (en mogelijk andere partijen) in gesprek over standaardisatie, in eerste instantie door aan te sluiten bij het periodiek overleg van regionale fondsen.

Verkenning knelpunten bij banken

Het Expertisecentrum gaat 'op de werkvloer' met bankiers in gesprek over welke knelpunten zij zien bij het financieren van verduurzaming. Welke bedrijven of voorstellen worden afgewezen die vanuit het oogpunt van bijvoorbeeld de klimaatdoelen wel wenselijk zijn? Zijn er onderliggende structurele belemmeringen? Is de kennis van het overheidsinstrumentarium voldoende en past het instrumentarium op de behoeften? Dit is een vervolg op brainstorms die de NVB heeft georganiseerd als voorbereiding op de SDG Dialoogagenda⁴. Op basis van de uitkomsten kan het Expertisecentrum koers bepalen.

Verkenning knelpunten bij stakeholders

Het Expertisecentrum legt periodiek contact met relevante partijen in het veld van duurzame energie en energiebesparing, zoals: het Expertisecentrum Energiebesparing, de Nederlandse Vereniging voor Duurzame Energie, de partijen van het Energieakkoord, NIA, NLII, de werkgroepen onder het DNB Platform voor Duurzame Financiering, etcetera.

Ondersteuning PEEF

Het Expertisecentrum stelt capaciteit beschikbaar voor de opstart van Platform Energy Efficiency Financials (PEEF), in 2016 gelanceerd tijdens Springtij Forum. PEEF beoogt de energietransitie te versnellen via multidisciplinaire communities rondom de volgende thema's:

- Verduurzaming van particuliere koopwoningen en woningen van particuliere verhuurders
- Verduurzaming van maatschappelijk vastgoed (scholen, zorginstellingen)
- Verduurzaming van commercieel vastgoed
- Lokale duurzame energieopwekking; energievoerders.

¹ Zie lijst van bestaande projecten: <http://www.esconetwerk.nl/Projecten-Database>.

² www.fitourfuture.com

³ www.energycheckup.eu

⁴ www.nvb.nl/nieuws/2017/6746/banken-in-actie-voor-vn-ontwikkelingsdoelen.html.

Planning

	2017				2018			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Financiering van ESCO's								
- expert meeting (georganiseerd met o.a. Fit our Future)		■						
- oplevering publicatie			■					
Financiering warmte(netten)								
- vaststellen vorm project	■							
- uitvoering en oplevering			■					
Ondersteuning Platform Energie Efficiency Financials	■	■	■	■				
Financiering Energiebesparing industrie								
- expert meeting FME	■							
Bevordering samenwerking in de financiële keten								
- Inventarisatie knelpunten banken/stakeholders		■						
- Bijeenkomst met regionale fondsbeheerders	■							